

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ
СЛІПИХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ**

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

8-10 КЛАСИ

Укладачі: Білоусов О.М., учитель історії, директор, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, «учитель-методист», Заслужений працівник освіти України КЗ «ХСНВК ім.В.Г.Короленка»;

Родяхіна Т.А., учитель історії та правознавства, тифлопедагог, заступник директора з навчально-методичної роботи, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, «учитель-методист» КЗ «ХСНВК ім.В.Г.Короленка».

Київ - 2016

Пояснювальна записка

Загальна характеристика предмета

Історія як навчальний предмет відіграє значну роль у розвитку особистості, розвиває учнівську допитливість та уяву, надихає ставити запитання та отримувати відповіді щодо минулого свого краю, своєї держави, Європи та світу в цілому. Історія допомагає школярам ідентифікувати себе як громадян України, усвідомлювати складність зв'язку сьогодення з минулим, сприймати культурне розмаїття суспільств, підготуватися до життя в складному сучасному світі.

Програма з історії спрямована на реалізацію вимог освітньої галузі «Суспільствознавство» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, конкретизує зміст історичного компонента галузі та вимоги до загальноосвітньої підготовки учнів з історії. Вона виконуватиме дві функції: інформаційно-методичну — дає змогу всім учасникам навчально-виховного процесу й авторам відповідних підручників та інших навчально-методичних матеріалів дізнатися про мету, завдання та шляхи їх досягнення в межах навчального предмета «Історія» заради розвитку, навчання і виховання дитини; організаційно-методичну — передбачає розподіл навчального матеріалу на етапи (роки) вивчення, визначення кількісних та якісних характеристик процесу навчання для укладання поурочного планування та відповідної атестації учнів.

Метою навчання історії в школі є формування в учнів самоідентичності та почуття власної гідності на основі осмислення соціального і морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті загального історичного процесу.

Завданнями шкільної історичної освіти є:

- розвиток інтересу учнів до історії як сфери знань і навчального предмета, власних освітніх запитів і вміння їх задовольняти;
- здобуття та засвоєння учнями системних знань про головні події, явища та тенденції в історії України та світу;
- ознайомлення їх з духовними і культурними надбаннями та цінностями, історико-культурними традиціями українського народу і цивілізації в цілому;
- формування в учнів умінь визначати, відбирати і використовувати у процесі пошуку інформацію про минуле, різні види історичних джерел, зокрема текстові, візуальні та усні, артефакти, об'єкти навколишнього історичного середовища (музеї, архіви, пам'ятки культури та архітектури), інформаційно-комп'ютерні технології, а також умінь представляти обґрунтовані та структуровані знання, власне розуміння історії з використанням відповідного понятійного апарату та виважено розглядати контрверсійні, суперечливі теми.

У програмі представлено курси історії України і всесвітньої історії з давніх часів до сьогодення, які становлять хронологічно-послідовну, лінійну систему шкільної історичної освіти. Процеси, події, явища вітчизняної історії висвітлюються в контексті загальноєвропейської та світової історії. Передбачено синхроністичне вивчення та узгодження матеріалу курсів історії України і всесвітньої історії в кожному класі, виходячи із можливостей міжкурсних зв'язків та

порівняльного узагальнення. Плануючи навчальний процес, педагог має визначити оптимальну для конкретної педагогічної ситуації послідовність вивчення окремих тем і сюжетів.

Людина розглядається у змісті програми як суб'єкт і творець історії. Методологія відбору змісту програмного матеріалу ґрунтується на системі наукових ідей і понять сучасної історичної науки, загальнолюдських цінностях українського суспільства, сучасних психолого-педагогічних вимогах до процесу навчання в основній школі. Засвоєння учнями навчального змісту, пропонованого даною програмою, забезпечує умови набуття ними ключових і галузевих компетентностей та предметної історичної компетентності.

Зміст курсів відповідно до змістових ліній Державного стандарту галузі передбачає багатоаспектність викладу — вивчення різних вимірів історії (соціального, економічного, політичного, культурного, гендерного тощо) та багатоперспективність — вивчення історії з погляду різних суб'єктів історичного процесу. Особливу увагу приділено питанням історії ідей та духовних зрушень, соціального і повсякденного життя, взаємовідносинам, взаємовпливу та діалогу культур різних народів. Це дає змогу разом з формуванням конкретних знань і загальноісторичних уявлень учнів створювати умови для розвитку їх моральних та естетичних цінностей. Змістові лінії «людина — людина», «людина — суспільство», «людина — влада», «людина — світ уявлень та ідей», «людина — простір», «людина — природа», «людина — світ речей» ураховані як у складових змісту конкретних курсів, так і в державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Навчальний зміст усіх курсів значно розвантажено. Основними чинниками зменшення навантаження є: відмова від деталізації змісту курсів історії, формування більш збалансованої структури навчальних курсів, посилення загальноосвітньої, загальнокультурної спрямованості навчального процесу, його світоглядної значущості. Навчальний матеріал компонується за проблемно-тематичними блоками — однорідними за змістом групами фактів і понять, що характеризують у хронологічній послідовності окремі аспекти та тенденції суспільного життя. При цьому відібрано найхарактерніші, ключові події, явища, процеси відповідних історичних епох на прикладах окремих країн та регіонів. Передбачено поєднання тематично-поглибленого й оглядового вивчення з урахуванням можливостей синхронного викладання двох взаємопов'язаних курсів.

Пропоновані програми з історії забезпечують державний компонент історичної освіти, обов'язковий до виконання на території всієї країни. Необхідний регіональний та краєзнавчий компоненти реалізуються за рахунок уроків з історії рідного краю, варіативної частини навчального плану і навчально-методичних можливостей кожної школи.

Передбачено чіткі орієнтири для оцінювання результатів навчання учнів, що відкриває реальні можливості активізації пізнавальної діяльності школярів та усуває їх перевантаження. Зміст і обсяг навчального матеріалу курсів, що ґрунтується на новітніх досягненнях вітчизняної історичної науки, відповідають віковим особливостям учнів та освітнім викликам сучасного суспільства.

Особливості організації навчання учнів історії за цією програмою

З психолого-дидактичного погляду програму побудовано на поєднанні особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів до навчання.

Реалізація цих підходів у практиці навчання в поєднанні з істотними змінами в структурі викладу матеріалу та розвантаженням окремих курсів потребує коригування в організації навчального процесу. У запропонованій програмі ці зміни відображено в таких структурних елементах, як вступні уроки, практичні заняття, уроки узагальнення та оглядові уроки.

Програма кожного з навчальних курсів історії України та всесвітньої історії у 6—9 класах розпочинається двома вступними уроками. Перший із цих уроків, зазначений у тексті програми як **«Повторення»**, має на меті відтворення у пам'яті учнів матеріалу попереднього навчального року (ідейно-культурна спадщина періоду, його основні етапи, головні події, що відбулися у житті суспільства до початку нового періоду, ключові історичні особи тощо). Така актуалізація знань і уявлень має полегшити засвоєння нового матеріалу і сприятиме розумінню учнями безперервності та цілісності історичного процесу. Другий урок кожного курсу — **«Вступ»** — передбачає ознайомлення учнів із метою вивчення відповідного історичного періоду, його особливостями та історичними джерелами.

З метою набуття школярами історичної та інших компетентностей та відповідно до державних вимог із загальноосвітньої підготовки учнів окремою структурною складовою програми вперше стають спеціальні уроки — **практичні заняття**. Практичні заняття з історії відрізняються від практичних і лабораторних робіт з природничих предметів. Такі заняття в курсі історії мають подвійну мету: є способом вивчення нового матеріалу на основі опрацювання історичних джерел та важливим засобом формування предметних умінь і навичок учнів. Кожне із запропонованих практичних занять присвячується певній темі та передбачає переважно самостійну роботу учнів над окремими питаннями теми з використанням різноманітних джерел знань (підручники, де вміщено тематичні історичні джерела — як текстові, так і візуальні, довідкові матеріали, запитання і завдання, інтернет-ресурси, фонди музеїв, місцеві історичні пам'ятки, оглянуті учнями).

Відповідно до вікових можливостей учнів та історичного контексту практичні заняття мають сприяти здобуттю школярами навичок аналізу різних історичних джерел, розумінню ними важливості таких категорій, як час і простір, зміни та безперервність, причини і наслідки, значущість подій та процесів, культурна різноманітність, важливість доказів і можливість різних інтерпретацій.

Під час практичного заняття вчитель є консультантом у процесі самостійної роботи учнів, надаючи їм необхідну допомогу залежно від віку та пізнавальних можливостей. Матеріали до практичних занять і методичні рекомендації щодо організації пізнавальної діяльності учнів мають бути подані в підручниках. Порядок проведення практичних занять та оцінювання їх результатів залишається в компетенції вчителя.

Програмою передбачено також **уроки узагальнення до окремих розділів та уроки узагальнення до окремих курсів**. На цих уроках учні з допомогою вчителя мають можливість систематизувати вивчене, відрефлексувати процес навчання і повернутись до найскладніших моментів теми, курсу, піднести розуміння навчального матеріалу на новий рівень, використати міжкурсові та міжпредметні зв'язки. Деякі з уроків узагальнення вчитель може проводити як інтегровані, об'єднуючи історію України і всесвітню заради поглиблення розуміння учнями взаємозумовленості історичних процесів національної та європейської історії, проведення зіставлень і порівнянь.

Перевірка результатів навчання учнів історії передбачає оцінювання засвоєних ними знань і сформованих умінь та навичок. Оцінювання може відбуватися як письмова робота (за запитаннями, відкритими або тестовими завданнями) або як усна відповідь. Для перевірки таких елементів історичної компетентності учнів, як опрацювання (аналіз, застосування, оцінка) історичних джерел і документів, порівняння, зіставлення, обґрунтування власного ставлення учня, його позиції, оцінки щодо історичної події, явища, діяча, можна використовувати інші форми контролю — розгорнуті есе, твори, дослідження, портфоліо та проекти тощо. Проте за будь-якої форми вчитель має орієнтуватися на визначені програмою та стандартом державні вимоги до підготовки учнів і відповідно добирати завдання. Оцінки мають виставлятися учням згідно з Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів з історії. Під час перевірки результатів навчання учнів 5—9 класів важливим є поєднання поточного і тематичного оцінювання їх досягнень з використанням різноманітних форм і прийомів оцінювання.

Деякі теми пропонуються для вивчення на **оглядових уроках**, які запроваджуються з метою розвантаження учнів, використання міжпредметних та міждисциплінарних зв'язків із курсами української і зарубіжної літератур, географії, мистецтва, правознавства тощо і створення цілісної картини історичного розвитку. Контроль знань та оцінювання навчальних досягнень учнів під час вивчення тем, що пропонуються для оглядового вивчення, не передбачається.

Наприкінці кожного курсу обов'язково передбачено години **резервного часу**, які вчитель використовуватиме на власний розсуд.

Структура програми

Основними компонентами змісту за цією програмою є: коротка характеристика окремих навчальних курсів; зміст історичного навчального матеріалу, структурований за темами; перелік державних вимог до рівня загально-освітньої підготовки учнів, складених відповідно до вимог стандарту, на які орієнтується вчитель.

До кожної теми подано перелік основних питань змісту, які обов'язково мають бути відображені в підручниках або посібниках, що і повідомляють учням зміст навчального історичного матеріалу. Вони засвоюються у вигляді знань історичних фактів і понять різного ступеня узагальненості та складності.

Зміст теми не розподілений за окремими уроками, тому автори підручників і вчителі, орієнтуючись на вимоги щодо підготовки учнів, мають можливість визначати назву теми, кількість, обсяг і перелік запитань кожного уроку залежно від особливостей учнів класу та індивідуального підходу педагога до викладання.

Пропоновані питання є мінімумом знань, які учні обов'язково повинні засвоїти на різних рівнях навчальних досягнень, та індивідуального розвитку їх пізнавальних можливостей. Вони мають опанувати матеріал щодо зазначених у програмі історичних фактів, історичних діячів та пам'яток історії і культури.

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів подано в програмі у вигляді переліку вмій і навичок, що їх учні мають набути під час вивчення цієї чи іншої теми. Вони повністю відповідають вимогам, передбачених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, та є їх детальною конкретизацією, на що має орієнтуватись учитель, забезпечуючи виконання стандарту. Наведені в правій колонці програми вимоги є обов'язковими не лише для засвоєння, а й для оперування. Крім того, вони слугують методичним орієнтиром для авторів підручників та посібників.

Невід'ємною складовою навчальної програми з історії для 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів є переліки:

- загальноісторичних та конкретно-історичних понять, якими учні мають оперувати у різних навчальних ситуаціях;
- дат і фактів, що їх повинні знати школярі, визначаючи причини, сутність та наслідки подій, явищ і процесів;
- історичних діячів, діяльність яких учні мають уміти характеризувати та висловлювати щодо них власне ставлення;
- культурних пам'яток, обов'язкових для розпізнавання школярами.

Враховуючи наявність в учнів спеціальної школи порушень сенсорної сфери та пов'язаних з ними певних особливостей навчально-пізнавальної діяльності, до уроку в спеціальній школі ставляться **специфічні вимоги**. Насамперед вони стосуються розв'язання компенсаторно-реабілітаційних і корекційно-розвивальних завдань, спрямованих на досягнення максимальної нормалізації психічних процесів, подолання типологічних та індивідуальних особливостей дітей сліпих та зі зниженим зором у процесі їхнього навчання і розвитку.

Ці завдання стосуються насамперед психічного і фізичного розвитку учнів та корекції основних функцій зору.

Корекція психічного розвитку передбачає систему педагогічних заходів, спрямованих на виправлення або послаблення недоліків сприймання, уявлень, запам'ятання, пам'яті, мислення і мовлення.

Корекція фізичного розвитку включає систему педагогічних засобів, спрямованих на зміцнення рухової сфери (насамперед загальної і дрібної моторики), розвиток правильної постави та просторового орієнтування.

Корекція функцій зору передбачає охорону зору під час навчального процесу, його дорозвиток, удосконалення гостроти, поля зору у дітей зі зниженим та залишковим зором, окорухових та прослідковуючих функцій, бінокулярності зору, кольоророзрізнення тощо.

Корекційно-компенсаторна спрямованість уроку визначається його метою і завданнями, які в свою чергу зумовлюються змістом навчального матеріалу, віком учнів, їхніми індивідуальними особливостями, часом втрати зору або початком його зниження.

У загальному вигляді **корекційно-компенсаторна спрямованість уроку** на II ступені навчання буде полягати в наступному:

- розширенні та збагаченні необхідного фонду уявлень: "зони найближчого розвитку" і зони "актуального розвитку" (за Л.С.Виготським);

- створення конкретно-образної основи для розвитку в учнів мисленнєвої діяльності, фундаменту для отримання знань, що сприятиме подоланню їх формалізму, відриву від конкретно-предметного змісту. Чим раніше у дитини відбулося порушення зору, тим більше часу в спеціальній школі слід приділити формуванню у них уявлень про навколишню дійсність;

- формування, розширення та уточнення моральних понять (патріотизм, товариськість, дружба, щастя та ін.);

- удосконалення способів пізнавальної діяльності: полісенсорної (залучення всіх збережених аналізаторів) та особливо розумової (удосконалення прийомів та операцій аналізу, порівняння, узагальнення, класифікації тощо);

- всебічний розвиток мислення учнів, в якому все більше місця має відводитися компенсації чуттєвого пізнання логічним. Для цього значну увагу в основній ланці освіти дітей з порушеннями зору слід приділити встановленню подібності за аналогією, причинно-наслідкових зв'язків, умовисновкам, асоціативному та образному мисленню, абстрагуванню, узагальненню тощо;

- розвиток емоційно-вольової сфери дітей з відсутнім або різко зниженим зором, впевненості в своїх силах, для чого використовуються повільніший темп роботи, охоронний режим, варіативність завдань, опора на заохочення, похвалу позитивні емоції та ін.

У системі дидактичних вимог до уроку в школі для сліпих та дітей зі зниженим зором важливе місце займає **використання наочності**. Важливою функцією наочності в основній спеціальній школі залишається розширення і уточнення в учнів уявлень про навколишній світ. Її використання також сприяє розвитку в учнів спостережливості, уяви, просторового мислення та інших форм пізнавальної діяльності. Велике корекційне значення має використання наочності як засобу, який розвиває зорові функції у дітей зі зниженим зором, зокрема при порушеннях кольоророзрізнення, окорухових функцій.

Вчитель має добре знати особливості сприймання учнями зображувальної наочності, а також особливості запам'ятовування різних компонентів картини (кольору, форми, деталей, просторових відношень), розуміння їх взаємозв'язку. Використовуючи наочні посібники, рекомендується враховувати наступні особливості зорового сприймання слабозорих учнів:

- фрагментарність уявлень, наслідком якої є уривчастість описового мовлення (Ю.О.Кулагін);
- уповільненість сприймання: зі зменшенням гостроти зору збільшується час сприймання (А.І.Зотов). Однак гострота зору 0,2 є критичною, після чого швидкість сприймання не на багато зростає. Швидкість сприймання змінюється під впливом багатьох факторів (розміру і складності об'єктів, рівня освітленості, ступеня втомлюваності та ін.) і залежить від характеру основного захворювання очей: в учнів з атрофією зорового нерва, дегенерацією жовтої плями, вторинною катарактою, ністагмом, астигматизмом особливо спостерігається зниження швидкості сприймання (Є.М.Українська);

- порушення кольоросприймання у вигляді підвищення порогів на червоний і зелений кольори, при нормальних порогах – на синій; можуть траплятися випадки нерозрізнення кольору при захворюваннях сітківки та атрофії зорового нерва, дещо краще кольоросприймання при амбліопії, альбінізмі та вроджених катарактах (за даними Н.В.Шубіної);

- зниження тонкості зорових диференціювань у процесі впізнавання об'єкта. Значні труднощі під час впізнавання зображень відчувають діти з частковою атрофією зорового нерва; у них спостерігається не лише уповільненість сприймання, а й значна кількість помилок, уподібнень одного зображення до іншого, подібного до нього (М.І.Земцова).

З урахуванням названих особливостей зорового сприймання і зумовлених ними труднощів необхідно в спеціальній школі створювати на уроках певні умови. До них належить наступні:

- дотримання необхідної відстані під час демонстрації (демонструвати зображення слід з відстані 25-33 см – оптимального для сприймання бінокулярним зором;

- забезпечення відповідного освітлення залежно від характеру захворювання очей;

- дотримання тривалості демонстрування (слід мати на увазі, що в учнів з атрофією зорового нерва, дегенерацією жовтої плями, вторинною катарактою швидкість сприймання знижена);

- забезпечення учнів ілюстративним матеріалом певного формату (розмір 9x12 см дає можливість майже всім слабозорим, навіть з вузьким полем зору, бачити все зображення, охоплювати його поглядом);

- демонстрацію кольорових зображень слід проводити з врахуванням особливостей кольорового зору, з максимальною яскравістю у спектрі кожної форми (слабозорі, в яких сліпоту на червоний колір, не зможуть відрізнити синьо-зелений колір від червоного; у кого має місце сліпоту на зелений колір, не зможуть відрізнити червоно-пурпурний від сірого);

- забезпечення кожного учня роздатковим матеріалом.

Послідовність вивчення курсів історії України і всесвітньої історії по класах

Клас	Навчальний курс	Кількість годин
8	Всесвітня історія	35
	Історія України	35
9	Всесвітня історія	35
	Історія України	35
10	Всесвітня історія	35
	Історія України	35

Всесвітня історія 8 клас

Курс всесвітньої історії для 8 класу побудований за проблемно-тематичним принципом і має на меті показати важливість та цивілізаційну значущість ранньомодерного періоду європейської історії. Витоки, суть та наслідки Великих географічних відкриттів, суспільно-політичних і культурних рухів, європейського абсолютизму та кризи аграрно-ремісничої цивілізації в Західній та Центральній Європі подаються як загальноєвропейські події, явища і процеси, що мали конкретний прояв у історії тих чи інших країн.

Матеріал курсів зосереджений навколо змістових ліній «людина — простір», «людина — світ уявлень та ідей», «людина — людина», «людина — влада», «людина — суспільство».

Мета вивчення історії у 8 класі — не лише надати системні знання про соціально-економічні, політичні, культурно-духовні явища і процеси ранньомодерної доби в Європі та на території України, а й поглибити формування предметних та ключових компетентностей. До учнів 8 класу висуваються складніші, порівняно із 7 класом, вимоги щодо навчальних досягнень. Передбачається, що опрацювання змісту підготує їх до сприйняття різних поглядів на історичні факти, додадуть розуміння різниці між фактом та його тлумаченням, сформуують навички аналізу різноманітних історичних джерел (наприклад, під час виконання практичних робіт). Особливого значення набувають уроки узагальнення, які мають допомогти учням співвідносити явища та тенденції історії європейських країн та України, сформуувати цілісне уявлення про період від кінця XV — до першої половини XVIII ст. і власне ставлення до змін у житті та світогляді людей, діяльності історичних діячів епохи.

К-сть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
3	<p>ПОВТОРЕННЯ Цивілізаційна спадщина Середньовіччя. Ключові поняття історії Середніх віків. Світ напередодні Нового часу.</p> <p>ВСТУП Хронологічні межі й періодизація Нового часу. Поняття Нового часу. Політична</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>згадує</i> і пояснює основні поняття, пов'язані з періодом Середньовіччя; • <i>характеризує</i> цивілізаційну спадщину Середньовіччя; • <i>згадує</i> та визначає особливості світу напередодні Нового часу; • <i>називає</i> хронологічні межі та періодизацію Нового часу; • <i>показує</i> на карті європейські країни; • <i>пояснює</i> та застосовує поняття: «Новий 	<p>I. Перцептивна, пізнавальна та комунікативна активність учнів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стимулювання перцептивної пошукової діяльності; • розвиток полісенсорних дій обстежувального характеру під час роботи з макетами, історичними картами, рельєфними малюнками, барельєфами тощо; • розвиток дрібної моторики рук: швидкості і точності, скоординованості рухів руки і пальців

	карта Європи. Народонаселення. Історичні джерела з історії Нового часу	час», «ранній Новий час»; • <i>називає</i> історичні джерела з історії Нового часу	під час обстеження предметів;
Розділ I. ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ: ЗУСТРІЧ ЦИВІЛІЗАЦІЙ			
5	<p>Причини Великих географічних відкриттів XV— XVI ст. Подорожі та відкриття європейців. Доколумбові цивілізації Америки. Розширення європейської цивілізації на Схід і Захід. Формування перших колоніальних імперій. Зустріч цивілізацій.</p> <p>Практичне заняття. Соціально-культурні наслідки Великих географічних відкриттів для історії людства. Зміна поглядів на світ</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> час Великих географічних відкриттів, дату відкриття Америки Х. Колумбом, імена видатних мандрівників, доколумбові цивілізації Америки; • <i>встановлює</i> хронологічну послідовність подій; • <i>показує</i> на карті напрямки подорожей європейців, нові торговельні шляхи, основні географічні відкриття; • <i>використовує</i> карту як джерело інформації для характеристики історичних подій та явищ; • <i>пояснює</i> і застосовує поняття: «Великі географічні відкриття», «колонія», «колоніальна імперія»; «зустріч цивілізацій» «міграції»; • <i>описує</i> подорожі європейців, доколумбові цивілізації Америки, життя і побут людини раннього Нового часу; • <i>обгрунтовує</i> зв'язок між причинами, сутністю та наслідками Великих географічних відкриттів; • <i>оцінює</i> значення і наслідки Великих географічних відкриттів в історії людства 	<ul style="list-style-type: none"> • виховання та активізація мимічних рухів: обсягу, точності виконання, самостійності використання, виразності, подолання амімічності обличчя у сліпих дітей; • закріплення навичок у слабозорих учнів користуватися зором і дотиком, дотиком без зору; • формування навичок комунікативної діяльності: уважно слухати співрозмовника, вступати в діалог і підтримувати його, ініціювати репліки, давати на запитання коротку та повну відповідь, орфоепічно правильно, логічно і зв'язно висловлюватися; • стимулювання комунікативної активності в переказах прочитаного, описів побаченого під час екскурсій до музею та спостережень тощо; • створення проблемних ситуацій; • використання проблемних і творчих завдань; • проблемні запитання; • логічні мовні завдання (Чому? Знайди. Придумай історію тощо); • досліди; • моделювання (що спочатку, а що потім: історичні ланцюжки тощо); • використання схем, символів; • використання елементів теорії розв'язання винахідницьких завдань; • педагогічно заплановані «помилки» педагога; • організаційні прийоми активізації діяльності (подумайте, здогадайтеся, зробіть висновок, хто

			помітив помилку, хто доповнить відповідь, як сказати інакше, доведи, що...); • вдосконалення навичок використання ІКТ.
1	<i>Узагальнення, тематичне оцінювання</i>		
Розділ II. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СПОСІБ ЖИТТЯ ЄВРОПЕЙЦІВ У РАНЬОМОДЕРНУ ДОБУ			
5	Соціально-економічний вплив відкриття Нового Світу. «Революція цін». Початок кризи аграрно-ремісничої цивілізації в Західній та Центральній Європі. Мануфактурне виробництво і наймана праця. Торгівельний капітал. Практичне заняття. Повсякденне життя в країнах Західної Європи. Становище жінок і дітей	Учень/ учениця: • <i>називає</i> характерні риси матеріального світу людини раннього Нового часу; • <i>пояснює</i> та застосовує поняття «аграрно-ремісничої цивілізації», «мануфактура», «капіталізм», «буржуазія», «найманий робітник»; «революція цін», «обгородження»; • <i>описує</i> нові способи господарювання, життя людей, становище жінок і дітей у ранньо-модерну добу; • <i>характеризує</i> початок кризи аграрно-ремісничої цивілізації в Західній та Центральній Європі; • <i>порівнює</i> життя людей, технічні прилади Середньовіччя та раннього Нового часу; • <i>висловлює</i> судження щодо характеру і значення змін у соціально-економічному житті людини раннього Нового часу	II. Сенсомоторна та мовленнєва діяльність: • стимулювання мовленнєвої активності, практичне використання етикетних норм спілкування; • уточнення, конкретизація і розширення активного словника, розуміння чужого мовлення, усвідомленості власного мовлення; • формування історичних понять; • попередження можливих утруднень в опануванні читання й письма; • конкретизація та збагачення уявлень про навколишній світ; • виховання різних способів зовнішнього прояву власних емоцій (доцільне використання жестів, міміки, пантоміміки, пози). • навчально-пізнавальна діяльність в урочний та позаурочний час; • предметно-практична та ігрова діяльність; • використання спеціальної наочності, спеціальних приладів для збільшення текстів, малюнків, ілюстрацій, схем, таблиць тощо; участь дітей у колективних заходах, в тому числі спільно зі зрячими однолітками.
1	<i>Узагальнення, тематичне оцінювання</i>		
Розділ III. НОВІ ІДЕЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЖИТТЯ ЄВРОПЕЙЦІВ			
7	Криза релігійної свідомості, поширення ідей гуманізму. Ренесанс і Бароко: зміна погляду на людину і світ. Пошук нових способів пізнання світу.	Учень/ учениця: • <i>називає</i> хронологічні межі епохи Високого Відродження, бароко, Реформації, релігійних війн у Франції, представників культури Ренесансу та Бароко та їхні твори; • <i>показує</i> на карті найвизначніші куль-тур-ні	III. Складні форми пізнавальної діяльності, основні психічні процеси: • розвиток зв'язного логічного мовлення; • стимуляція та активізація комунікативної діяльності;

	<p>Народження нової європейської науки.</p> <p>Практичне заняття. Леонардо да Вінчі — титан епохи Відродження.</p> <p>Реформація та Контрреформація, їх вплив на європейське суспільство. М. Лютер, Т. Мюнцер, Ж. Кальвін, І. Лойола. Релігійні війни в Німеччині та Франції. Аугсбургський релігійний мир 1555 р.</p> <p>Практичне заняття. Світ очима католика, православного, протестанта. Нове у способі життя, ціннісних орієнтирах та нормах в епоху Відродження та Реформації</p>	<p>центри Європи ранньо-модерної доби, основні західно-європейські держави, регіони поширення католицької й протестантських церков;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> і застосовує поняття: «Ренесанс», «гуманізм», «бароко», «Реформація», «Контрреформація», «протестантизм», «кальвінізм», «орден єзуїтів», «релігійні війни»; • <i>описує</i> найвизначніші пам'ятки культури, перебіг подій Реформації та релігійних воєн у Європі; • <i>визначає</i> характерні риси культури та мистецтва епохи Високого Відродження і бароко, реформаційних учень, Контрреформації; • <i>порівнює</i> мистецтво бароко, Високого Відродження та Середньовіччя; • <i>характеризує</i> діяльність видатних діячів XVI—XVII ст., причини та сутність Реформації, контрреформаційні заходи католицької церкви, вплив ідей гуманізму та становлення європейської науки, процесів Реформації та Контрреформації на політичний, соціальний та культурний розвиток європейських країн; • <i>висловлює</i> судження щодо гуманістичних цінностей Нового часу та їх впливу на подальший розвиток європейського суспільства 	<ul style="list-style-type: none"> • корекція, конкретизація, уточнення уявлень про довкілля; • формування різних способів запам'ятовування (на основі плану, інструкції, алгоритму дій, встановлення причиново-наслідкових зв'язків, класифікації тощо); • розвиток усіх видів пам'яті (словесно-логічної, образної, емоційної, моторної) на полісенсорній основі; • розвиток логічного (теоретичного) мислення; • опанування способів порівняння, співставлення предметів за певними властивостями, суттєвими ознаками, за відмінністю, схожістю, аналогією тощо; • формування прийомів порівняльного опису двох предметів на основі використання сенсорних еталонів (кольору, форми, величини, матеріалу, поверхні, звучання тощо); • формування дій групування та узагальнення предметів за суттєвими ознаками (назвати певну групу назв предметів узагальнюючим словом, вилучити зайвий, придумати заголовок до сюжетних картин, прозових текстів тощо); • формування умінь усвідомлено сприймати інструкцію й утримувати її в пам'яті; • розвиток аналізуючого спостереження, вербалізація та усвідомлення отриманої інформації; • формування вміння переносити засвоєні способи дій в нові ситуації; • посилення зв'язків між чуттєвим і логічним пізнанням; • дотримання вимог принципу систематичного і достатнього повторення вивченого; • організація предметно-дійового та
--	--	--	---

			ситуативного спілкування.
1	Узагальнення, тематичне оцінювання		
Розділ IV. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ у XVII — першій половині XVIII ст.			
9	<p>Особливості абсолютизму в різних країнах Європи. Протекціонізм і меркантилізм. Кардинал Рішельє. Національно-визвольна війна у Нідерландах. Народження республіки. В. Оранський.</p> <p>Практичне заняття. «Величний вік» Людовіка XIV зразок абсолютної монархії. Англія: від абсолютної — до парламентської монархії. Єлизавета I. Англійська революція.</p> <p>Практичне заняття. Становлення європейського парламентаризму. Біль про права. Особливості шляхетської демократії у Польщі. Тридцятилітня війна та Вестфальський мир, їх вплив на Європу. Московське царство. Іван IV Грозний. Початок правління династії Романових. Петро I. Російська імперія</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає хронологічні межі Тридцятилітньої війни, національно-визвольної війни в Нідерландах, Англійської революції XVII ст., риси абсолютизму в різних країнах Європи; • описує двір «Короля-Сонця», життя різних верств населення у мирний і військовий час, зміни в повсякденному житті населення країн; • показує на карті перебіг національно-визвольної війни в Нідерландах, Тридцятилітньої війни; • пояснює і застосовує поняття: «абсолютизм», «протекціонізм»; «меркантилізм», «буржуазна революція», «національно-визвольна війна», «Утрехтська унія», «Криваве законодавство», «протекторат», «шляхта», «фільварок», «опричнина», «церковний розкол», «самодержавство»; • характеризує діяльність історичних діячів; • визначає та пояснює на прикладах характерні риси національно-визвольної війни у Нідерландах, Англійської революції, абсолютизму у Франції, результати реформ Петра I; • розкриває особливості внутрішньої й зовнішньої політики вказаних держав; • аналізує причини, характер та значення національно-визвольної війни у Нідерландах, Тридцятилітньої війни, Англійської революції XVII ст.; • порівнює монархії Франції, Англії, Іспанії та 	<p>IV. Особистісна сфера учня:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування позитивних мотивів, соціальних установок та потреб; • корекція і підтримка впевненості у своїх силах, почуття власної гідності; • корекція поведінки, усвідомлення власних можливостей на основі співставлення з вимогами соціуму, суспільства; • формування позитивних морально-етичних уявлень і рис особистості; • виховання потреб у колективній праці, у спілкуванні; • попередження і подолання негативних характерологічних рис; • формування особистісних цінностей; • розвиток різнобічних інтересів: пізнавальних, естетичних, професійних та інших, усвідомлення необхідності власних інтелектуальних зусиль для їх досягнення; • стимулювання суспільної активності, усвідомлення себе як частини мікросоціуму, розвитку почуття співпереживання, необхідності допомоги іншому; • залучення до соціальних контактів, різних форм і видів спільної зі зрячими однолітками діяльності; • групова та індивідуальна психокорекція; • стимулювання прагнення до саморозвитку, самовиховання, саморегуляції власної поведінки та діяльності.

		Росії; • висловлює судження щодо напрямів економічного, політичного та духовного розвитку вказаних країн у ХУТ—ХУГІ ст.	
1	<i>Узагальнення, тематичне оцінювання</i>		
1	<i>Узагальнення до курсу</i>		
2	<i>Резерв</i>		

Всесвітня історія

9 клас

Зміст курсу всесвітньої історії для 9 класу структурований за проблемно-тематичним принципом. Курс має сприяти виробленню в учнів власного ставлення до змін у житті та світогляді людей у другий період Нового часу — епоху революцій, появи нових ідеологій, становлення модерного суспільства з його соціально-політичними та соціально-економічними структурами — і підготувати до розуміння витоків ХХ ст. Матеріал курсу всесвітньої історії зосереджений на подіях, явищах, процесах, що були характерними для європейських суспільств зазначеного періоду. Історія Західної та Центрально-Східної Європи подається відповідно до обраних проблем, а не за традиційним країнознавчим підходом.

Головними змістовими лініями цього курсу є «людина — світ уявлень та ідей», «людина — влада», «людина — суспільство», «людина — світ речей».

Більше уваги приділяється створенню навчальних ситуацій, за яких учні можуть самостійно працювати з добірками історичних джерел, шукати й аналізувати історичну інформацію, оцінювати значення, наслідки та вплив таких історичних процесів, як модернізація, формування сучасних націй, державних і політичних структур сучасного типу, революція, зростання ролі освіти і науки, головні ідейно-політичні течії епохи, порівнювати явища і тенденції історії європейських країн у ХІХ ст., визначати роль історичних осіб, характеризувати повсякденне життя та духовний світ людини Нового часу тощо.

Важливим є опанування учнями таких складних умінь, як визначення причин, сутності та наслідків подій, явищ і процесів на українських землях та інших країнах, їх характеристика та порівняння, й формування вмінь аргументованого висловлювання власної думки і позиції в усній та письмовій формах.

К-сть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
3	ПОВТОРЕННЯ Цивілізаційна спадщина європейської історії на кінець ХVІІІ ст. Ранній Новий час, його ідеї, здобутки, виклики. Основні риси «старого порядку» ВСТУП Характеристика хронологічних меж курсу. Поняття модернізації, революції, нації, модерної	Учень/ учениця: <ul style="list-style-type: none">• називає хронологічні межі та періодизацію історії раннього Нового часу;• пригадує і називає значущі події, явища та процеси з історії Європи та світу в ХV—ХVІІІ ст. та причетних до них історичних осіб, зіставляє їх у часі та просторі;• наводить приклади різних типів джерел з історії ранньомодерного і модерного суспільства;• називає хронологічні межі Нового часу	І. Перцептивна, пізнавальна та комунікативна активність учнів: <ul style="list-style-type: none">• стимулювання перцептивної пошукової діяльності;• розвиток полісенсорних дій обстежувального характеру під час роботи з макетами, історичними картами, рельєфними малюнками, барельєфами тощо;• розвиток дрібної моторики рук: швидкості і точності, скоординованості рухів руки і пальців під час обстеження предметів;

	<p>держави. Характеристика джерел історії модерного часу.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • виховання та активізація м'язових рухів: обсягу, точності виконання, самостійності використання, виразності, подолання амімічності обличчя у сліпих дітей; • закріплення навичок у слабозорих учнів користуватися зором і дотиком, дотиком без зору; • формування навичок комунікативної діяльності: уважно слухати співрозмовника, вступати в діалог і підтримувати його, ініціювати репліки, давати на запитання коротку та повну відповідь, орфоепічно правильно, логічно і зв'язно висловлюватися; • стимулювання комунікативної активності в переказах прочитаного, описів побаченого під час екскурсій до музею та спостережень тощо; • створення проблемних ситуацій; • використання проблемних і творчих завдань; • проблемні запитання; • логічні мовні завдання (Чому? Знайди. Придумай історію тощо); • досліди; • моделювання (що спочатку, а що потім: історичні ланцюжки тощо); • використання схем, символів; • використання елементів теорії розв'язання винахідницьких завдань; • педагогічно заплановані «помилки» педагога; • організаційні прийоми активізації діяльності (подумайте, здогадайтеся, зробіть висновок, хто помітив помилку, хто доповнить відповідь, як сказати інакше, доведи, що...); • вдосконалення навичок використання ІКТ.
--	---	--	---

Розділ І. МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХУШІ ст.

9	Початок промислового	Учень/ учениця:	ІІ. Сенсомоторна та мовленнєва діяльність:
---	----------------------	-----------------	---

	<p>перевороту. Вплив промислового перевороту на життя різних верств населення.</p> <p>Практичне заняття. Погляди французьких просвітників на державу, суспільний устрій та церкву. Ідеї освіченого абсолютизму в політиці європейських монархів Фрідріх II. Марія-Терезія. Йосип II. Катерина II.</p> <p>Англійські колонії в Північній Америці. Основні події Війни за незалежність. Утворення США.</p> <p>Практичне заняття. Декларація незалежності, Конституція США — втілення ідей Просвітництва</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> хронологічні межі промислового перевороту, доби Просвітництва, дати утворення англійських колоній у Північній Америці, правління Фрідріха II; Марії-Терезії, Йосифа II, Катерини II, дати війни за незалежність, прийняття «Декларації незалежності»; • <i>показує</i> на карті основні промислові центри Англії, напрями зовнішньої політики Пруссії, Австрії, напрями зовнішньої політики та територіальні зміни Російської імперії у XVIII ст.; • <i>пояснює</i> і застосовує поняття: промисловий переворот, «освічений абсолютизм», «Просвітництво», «енциклопедисти», «класицизм», «технічний прогрес», «метрополія», «конституція», «федерація»; • <i>описує</i> зміни у повсякденному житті протягом XVIII ст.; • <i>характеризує</i> технічний прогрес, міграційні процеси, особливості демократичного устрою США, нові цінності в житті суспільства; • <i>характеризує</i> діяльність видатних історичних діячів; • <i>визначає</i> характерні риси промислового перевороту, освіченого абсолютизму, Просвітництва, класицизму, політики Англії щодо колоній, «Декларації незалежності» та Конституції США; • <i>аналізує</i> та порівнює погляди просвітників, розвиток європейських держав у XVIII ст.; • <i>висловлює</i> судження щодо значення доби Просвітництва, класицизму в історії 	<ul style="list-style-type: none"> • стимулювання мовленнєвої активності, практичне використання етикетних норм спілкування; • уточнення, конкретизація і розширення активного словника, розуміння чужого мовлення, усвідомленості власного мовлення; • формування історичних понять; • попередження можливих утруднень в опануванні читання й письма; • конкретизація та збагачення уявлень про навколишній світ; • виховання різних способів зовнішнього прояву власних емоцій (доцільне використання жестів, міміки, пантоміміки, пози). • навчально-пізнавальна діяльність в урочний та позаурочний час; • предметно-практична та ігрова діяльність; • використання спеціальної наочності, спеціальних приладів для збільшення текстів, малюнків, ілюстрацій, схем, таблиць тощо; участь дітей у колективних заходах, в тому числі спільно зі зрячими однолітками.
--	---	---	---

		людства, наслідків реформ, революцій	
1	Узагальнення, тематичне оцінювання		
Розділ II. ТРАДИЦІЙНІ СУСПІЛЬСТВА СХОДУ (оглядово)			
5	<p>Османська імперія. Китай. Японія. Індія.</p> <p>Особливості економічного й політичного розвитку країн Сходу як традиційних суспільств.</p> <p>Релігійні та культурні цінності народів Сходу.</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>показує</i> на карті території Османської імперії, Персії, Японії, Китаю, Індії; • <i>визначає</i> основні здобутки культури народів Сходу; • <i>характеризує</i> особливості економічного й політичного розвитку країн Сходу як традиційних суспільств; • <i>висловлює</i> судження щодо особливостей розвитку цивілізацій Сходу; • <i>визначає</i> і характеризує процеси переходу від традиційного (аграрного) до індустріального суспільства, основні цивілізаційні здобутки та суспільні виклики ранньомодерної доби; • <i>висловлює</i> судження щодо ролі й значення Нового часу в розвитку європейської цивілізації 	<p>III. Складні форми пізнавальної діяльності, основні психічні процеси:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розвиток зв'язного логічного мовлення; • стимуляція та активізація комунікативної діяльності; • корекція, конкретизація, уточнення уявлень про довкілля; • формування різних способів запам'ятовування (на основі плану, інструкції, алгоритму дій, встановлення причиново-наслідкових зв'язків, класифікації тощо); • розвиток усіх видів пам'яті (словесно-логічної, образної, емоційної, моторної) на полісенсорній основі; • розвиток логічного (теоретичного) мислення; • опанування способів порівняння, співставлення предметів за певними властивостями, суттєвими ознаками, за відмінністю, схожістю, аналогією тощо; • формування прийомів порівняльного опису двох предметів на основі використання сенсорних еталонів (кольору, форми, величини, матеріалу, поверхні, звучання тощо); • формування дій групування та узагальнення предметів за суттєвими ознаками (назвати певну групу назв предметів узагальнюючим словом, вилучити зайвий, придумати заголовок до сюжетних картин, прозових текстів тощо); • формування умінь усвідомлено сприймати інструкцію й утримувати її в пам'яті; • розвиток аналізуючого спостереження, вербалізація та усвідомлення отриманої інформації;

			<ul style="list-style-type: none"> • формування вміння переносити засвоєні способи дій в нові ситуації; • посилення зв'язків між чуттєвим і логічним пізнанням; • дотримання вимог принципу систематичного і достатнього повторення вивченого; організація предметно-дійового та ситуативного спілкування.
1	<i>Узагальнення, тематичне оцінювання</i>		
Розділ III. ЄВРОПА ВІД ВЕЛИКОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ до середини XIX ст.			
12	<p>Велика французька революція кінця XVIII ст. Від конституційної монархії до Республіки. Від якобінської диктатури до Консульства та Імперії Наполеона. Наполеонівські війни та їх наслідки. Вплив Великої Французької революції та політики Наполеона на розвиток європейських країн.</p> <p>Практичне заняття. Еволюція соціально- політичних ідей у ході революції: від «Декларації прав людини і громадянина» до «Громадянського кодексу» Наполеона Промислова революція в Західній Європі та її наслідки. Причини нерівномірного розвитку різних країн. Становлення соціальної структури модерного суспільства. Становище і спосіб життя різних</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> хронологічні межі та пояснює періодизацію Великої французької революції; • <i>показує</i> на карті перебіг наполеонівських війн; • <i>пояснює</i> і застосовує поняття «буржуазна революція», «праві та ліві», «болото», «якобінська диктатура»; «промислова революція», «модернізація», «громадянські права»; • <i>наводить</i> приклади змін у повсякденному житті європейців у першій половині XIX ст.; • <i>характеризує</i> соціальну структуру модерного європейського суспільства першої половини XIX ст., становище і спосіб життя різних соціальних груп; • <i>визначає</i> причини, сутність і наслідки політичних та соціально-економічних змін у Франції з 1789 до 1815 р., промислової революції в Західній Європі та нерівномірності соціально-економічного розвитку різних країн; • <i>висловлює</i> судження щодо ідей європейського Просвітництва, основних 	<p>IV. Особистісна сфера учня:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування позитивних мотивів, соціальних установок та потреб; • корекція і підтримка впевненості у своїх силах, почуття власної гідності; • корекція поведінки, усвідомлення власних можливостей на основі співставлення з вимогами соціуму, суспільства; • формування позитивних морально-етичних уявлень і рис особистості; • виховання потреб у колективній праці, у спілкуванні; • попередження і подолання негативних характерологічних рис; • формування особистісних цінностей; • розвиток різнобічних інтересів: пізнавальних, естетичних, професійних та інших, усвідомлення необхідності власних інтелектуальних зусиль для їх досягнення; • стимулювання суспільної активності, усвідомлення себе як частини мікросоціуму, розвиток почуття співпереживання, необхідності допомоги іншому; • залучення до соціальних контактів, різних форм і видів спільної зі зрячими однолітками

	соціальних груп. Зміни у повсякденному житті. Практичне заняття. Як промислова революція змінила суспільство і спосіб життя різних верств населення	положень «Декларації прав людини і громадянина» та «Громадянського кодексу» Наполеона, діяльності історичних діячів, ролі насильства в революції	діяльності; • групова та індивідуальна психокорекція; стимулювання прагнення до саморозвитку, самовиховання, саморегуляції власної поведінки та діяльності.
1	<i>Узагальнення, тематичне оцінювання</i>		
1	<i>Узагальнення до курсу</i>		
2	<i>Резерв</i>		

Всесвітня історія 10 клас

Зміст курсу всесвітньої історії для 10 класу структурований за проблемно-тематичним принципом. Курс має сприяти виробленню в учнів власного ставлення до змін у житті та світогляді людей у другий період Нового часу — епоху революцій, появи нових ідеологій, становлення модерного суспільства з його соціально-політичними та соціально-економічними структурами — і підготувати до розуміння витоків ХХ ст. Матеріал курсу всесвітньої історії зосереджений на подіях, явищах, процесах, що були характерними для європейських суспільств зазначеного періоду. Історія Західної та Центрально-Східної Європи подається відповідно до обраних проблем, а не за традиційним країнознавчим підходом.

Головними змістовими лініями цього курсу є «людина — світ уявлень та ідей», «людина — влада», «людина — суспільство», «людина — світ речей».

Більше уваги приділяється створенню навчальних ситуацій, за яких учні можуть самостійно працювати з добірками історичних джерел, шукати й аналізувати історичну інформацію, оцінювати значення, наслідки та вплив таких історичних процесів, як модернізація, формування сучасних націй, державних і політичних структур сучасного типу, революція, зростання ролі освіти і науки, головні ідейно-політичні течії епохи, порівнювати явища і тенденції історії європейських країн у ХІХ ст., визначати роль історичних осіб, характеризувати повсякденне життя та духовний світ людини Нового часу тощо.

Важливим є опанування учнями таких складних умінь, як визначення причин, сутності та наслідків подій, явищ і процесів на українських землях та інших країнах, їх характеристика та порівняння, й формування вмінь аргументованого висловлювання власної думки і позиції в усній та письмовій формах.

К-сть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
2	<p>ПОВТОРЕННЯ Цивілізаційна спадщина європейської історії I половини ХІХ ст. Ідеї європейського Просвітництва.</p> <p>ВСТУП Характеристика хронологічних меж курсу. Характеристика джерел історії модерного часу. Поняття національної держави, нації,</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає хронологічні межі європейської історії I половини ХІХ ст. • пригадує і називає значущі події, явища та процеси з історії Європи та світу I половини ХІХ ст. та причетних до них історичних осіб, зіставляє їх у часі та просторі; • наводить приклади різних типів джерел з історії I половини ХІХ ст.. 	<p>I. Перцептивна, пізнавальна та комунікативна активність учнів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стимулювання перцептивної пошукової діяльності; • розвиток полісенсорних дій обстежувального характеру під час роботи з макетами, історичними картами, рельєфними малюнками, барельєфами тощо; • розвиток дрібної моторики рук: швидкості і точності, скоординованості рухів руки і пальців під час обстеження предметів; • виховання та активізація мімічних рухів: обсягу, точності виконання, самостійності використання,

	науково-технічної революції, робітничого руху		<p>виразності, подолання амімічності обличчя у сліпих дітей;</p> <ul style="list-style-type: none"> • закріплення навичок у слабозорих учнів користуватися зором і дотиком, дотиком без зору; • формування навичок комунікативної діяльності: уважно слухати співрозмовника, вступати в діалог і підтримувати його, ініціювати репліки, давати на запитання коротку та повну відповідь, орфоепічно правильно, логічно і зв'язно висловлюватися; • стимулювання комунікативної активності в переказах прочитаного, описів побаченого під час екскурсій до музею та спостережень тощо; • створення проблемних ситуацій; • використання проблемних і творчих завдань; • проблемні запитання; • логічні мовні завдання (Чому? Знайди. Придумай історію тощо); • досліди; • моделювання (що спочатку, а що потім: історичні ланцюжки тощо); • використання схем, символів; • використання елементів теорії розв'язання винахідницьких завдань; • педагогічно заплановані «помилки» педагога; • організаційні прийоми активізації діяльності (подумайте, здогадайтеся, зробіть висновок, хто помітив помилку, хто доповнить відповідь, як сказати інакше, доведи, що...); • вдосконалення навичок використання ІКТ.
Розділ І. НОВІ ІДЕОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ в другій половині ХІХ ст.			
13	<p>Практичне заняття. Еволюція ідеї нації: від романтичного націоналізму до «Весни народів». Дж. Мадзіні.</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> і застосовує поняття «Весна народів», «слов'янські будителі», «національна держава», «нація», «громадянська війна», «парламентська 	<p>ІІ. Сенсомоторна та мовленнєва діяльність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стимулювання мовленнєвої активності, практичне використання етикетних норм спілкування; • уточнення, конкретизація і розширення активного словника, розуміння чужого мовлення,

	<p>Революції 1848 — 1849 рр.: особливості та наслідки. Соціальні, політичні й національні чинники у «Весні народів». Національний рух слов'янських народів у країнах Центральної, Південної та Східної Європи. Становлення національних держав. Об'єднання Італії та Німеччини. Джузеппе Гарібальді, Отто Бісмарк. Громадянська війна і Реконструкція в США. Авраам Лінкольн. Формування двопартійної системи (оглядово).</p> <p>Практичне заняття.</p> <p>Політико-ідеологічні течії XIX ст. та їх витоки. Лібералізм і консерватизм. Політичні зміни та конституційні процеси в Європі.</p> <p>Практичне заняття.</p> <p>Радикалізація політичних рухів. Соціалістична ідея. Марксизм. «Великі» реформи 1860-1870 рр. у Росії. Олександр II. Доба Мейдзі в Японії (оглядово)</p>	<p>реформа», «чартистський рух», «робітничий рух», «соціал-демократія»;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>характеризує</i> сутність основних ідейних течій епохи (лібералізм, консерватизм, соціалізм, марксизм, націоналізм); • <i>аналізує</i> причини появи і роль основних ідейних течій епохи в житті суспільства, становлення національних держав та їх особливості, політичні процеси в XIX ст., їх значення; • <i>наводить</i> приклади та порівнює революційний й еволюційний шлях розвитку провідних країн у XIX ст.; • <i>характеризує</i> та висловлює судження щодо поглядів і діяльності історичних осіб; • <i>синхронізує</i> події, явища і процеси європейської історії та історії України; • <i>пояснює</i> взаємовпливи європейських та українських політичних та соціально-економічних процесів; • <i>оцінює</i> значення та наслідки революцій 1848—1849 рр., становлення національних держав у Європі в XIX ст., Громадянської війни у США, реформ у Російській імперії 1860 —1870 рр. 	<p>усвідомленості власного мовлення;</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування історичних понять; • попередження можливих утруднень в опануванні читання й письма; • конкретизація та збагачення уявлень про навколишній світ; • виховання різних способів зовнішнього прояву власних емоцій (доцільне використання жестів, міміки, пантоміміки, пози). • навчально-пізнавальна діяльність в урочний та позаурочний час; • предметно-практична та ігрова діяльність; • використання спеціальної наочності, спеціальних приладів для збільшення текстів, малюнків, ілюстрацій, схем, таблиць тощо; <p>участь дітей у колективних заходах, в тому числі спільно зі зрячими однолітками.</p>
1	Узагальнення		
1	Тематичне оцінювання		
Розділ II. УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА (кінець XIX — початок XX ст.)			
13	<p>Науково-технічна революція наприкінці XIX —на початку XX ст. та її вплив на суспільство.</p>	<p>Учень/ учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>показує</i> на карті колоніальні імперії та їх володіння, військово-політичні 	<p>III. Складні форми пізнавальної діяльності, основні психічні процеси:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розвиток зв'язного логічного мовлення;

<p>Індустріалізація. Монополії. Типи (ешелони) модернізації. Особливості розвитку провідних країн на зламі ХІХ—ХХ ст.</p> <p>Практичне заняття. Зміни у житті і побуті в епоху науково — технічної революції. Завершення утворення колоніальних імперій та початок боротьби за переділ світу. Міжнародні відносини від франко-пруської війни до створення військово-політичних блоків. Зміни цінностей європейської цивілізації. Модерн як новий погляд на культуру і мистецтво.</p> <p>Практичне заняття. Нові явища в житті суспільства (обов'язкова освіта, емансипація, зародження масової культури — кінематографа)</p>	<p>союзи наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> і застосовує поняття «науково-технічна революція», «індустріалізація», «монополія», «типи (ешелони) модернізації», «міграція», «колоніальна імперія», «військово-політичний союз», «емансипація», «модерн», «масова культура»; • <i>аналізує</i> і характеризує досягнення НТР наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст., зміни в житті та світогляді людей в епоху науково-технічної революції, їх причини, прояви, наслідки, міжнародні відносини в другій половині ХІХ — на початку ХХ ст.; • <i>пояснює</i> і порівнює причини відмінності в темпах модернізаційних процесів у різних регіонах, особливості розвитку провідних країн у зазначений період; • <i>визначає</i> сутність змін цінностей європейської цивілізації наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст.; • <i>висловлює</i> судження щодо змін у житті і світогляді людей наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. 	<ul style="list-style-type: none"> • стимуляція та активізація комунікативної діяльності; • корекція, конкретизація, уточнення уявлень про довкілля; • формування різних способів запам'ятовування (на основі плану, інструкції, алгоритму дій, встановлення причиново-наслідкових зв'язків, класифікації тощо); • розвиток усіх видів пам'яті (словесно-логічної, образної, емоційної, моторної) на полісенсорній основі; • розвиток логічного (теоретичного) мислення; • опанування способів порівняння, співставлення предметів за певними властивостями, суттєвими ознаками, за відмінністю, схожістю, аналогією тощо; • формування прийомів порівняльного опису двох предметів на основі використання сенсорних еталонів (кольору, форми, величини, матеріалу, поверхні, звучання тощо); • формування дій групування та узагальнення предметів за суттєвими ознаками (назвати певну групу назв предметів узагальнюючим словом, вилучити зайвий, придумати заголовок до сюжетних картин, прозових текстів тощо); • формування умінь усвідомлено сприймати інструкцію й утримувати її в пам'яті; • розвиток аналізуючого спостереження, вербалізація та усвідомлення отриманої інформації; • формування вміння переносити засвоєні способи дій в нові ситуації; • посилення зв'язків між чуттєвим і логічним пізнанням; • дотримання вимог принципу систематичного і достатнього повторення вивченого; <p>організація предметно-дійового та ситуативного спілкування.</p>
--	---	---

			<p>IV. Особистісна сфера учня:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування позитивних мотивів, соціальних установок та потреб; • корекція і підтримка впевненості у своїх силах, почуття власної гідності; • корекція поведінки, усвідомлення власних можливостей на основі співставлення з вимогами соціуму, суспільства; • формування позитивних морально-етичних уявлень і рис особистості; • виховання потреб у колективній праці, у спілкуванні; • попередження і подолання негативних характерологічних рис; • формування особистісних цінностей; • розвиток різнобічних інтересів: пізнавальних, естетичних, професійних та інших, усвідомлення необхідності власних інтелектуальних зусиль для їх досягнення; • стимулювання суспільної активності, усвідомлення себе як частини мікросоціуму, розвиток почуття співпереживання, необхідності допомоги іншому; • залучення до соціальних контактів, різних форм і видів спільної зі зрячими однолітками діяльності; • групова та індивідуальна психокорекція; <p>стимулювання прагнення до саморозвитку, самовиховання, саморегуляції власної поведінки та діяльності.</p>
1	<i>Узагальнення, тематичне оцінювання</i>		
2	<i>Узагальнення до курсу</i>		
2	<i>Резерв</i>		